

3. 11. 2022

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Vzdání se práva na náhradu škody smlouvou o vypořádání újmy dle § 53 odst. 3 z. o. k.

Základní v odborné literatuře diskutovanou otázkou týkající se výkladu ust. § 53 odst. 3 z. o. k. je, zdali se může obchodní korporace vzdát zcela práva na náhradu škody způsobené jí povinnou osobou (typicky členem voleného orgánu) jednáním v rozporu s péčí řádného hospodáře, a to bez jakékoliv náhrady, a v případě, že ano, tak za jakých podmínek. Ohledně jejího řešení přitom nepanuje v doktríně shoda. Pro korporační praxi proto mohou být zcela zásadní recentní závěry rozsudku Vrchního soudu v Praze sp. zn. 6 Cmo 264/2021, ze dne 11. 8. 2022, ve kterém odvolací soud tuto možnost připustil.

Ke skutkovému stavu:

Kvalifikovaný společník společnosti s ručením omezeným se společnickou žalobou dle § 157 odst. 1 z. o. k. za obchodní korporaci domáhal proti jednatelem této korporace náhrady škody, kterou jí měl údajně způsobit jednáním v rozporu s péčí řádného hospodáře, kdy žalovaný jako jednatel žalobce měl nechat proplatit celkem 4 faktury za práce v celkové hodnotě 790 820 Kč, která však ve skutečnosti neměly být vykonány.

Žalobce i žalující společník dne 25. 8. 2017 prohlásili, že žalobci ani žalujícímu společníkovi před podpisem uvedeného prohlášení nevznikla žádná škoda způsobená žalovaným a že se vůči žalovanému vzdávají práva na náhradu škody, která by jim vznikla v souvislosti s porušením povinnosti žalovaného před podpisem uvedeného prohlášení. Rovněž valná hromada žalobce vyslovila dne 25. 8. 2017 hlasy obou společníků souhlas se všemi jednáními, která žalovaný učinil jménem společnosti do uvedeného dne za podmínky, že účinky těchto jednání jsou zaznamenány v účetnictví společnosti, pokud tam zaznamenány být mají. Valná hromada také potvrdila, že žalobci nevznikla žádná škoda způsobená žalovaným nebo žalujícím společníkem, že po nich nebude náhradu takové škody nebo újmy požadovat a vzdá se jí.

Právní závěry odvolacího soudu:

Odvolací soud se předně zabýval námitkou neexistence nároku, podle které se žalobce nároku na náhradu škody platně vzdal. K tomu odvolací soud zopakoval dokazování dohodou o soudních a jiných řízeních ze dne 25. 8. 2017, prohlášením žalujícího společníka a žalobce z téhož dne, zápisem z valné hromady žalobce konané rovněž 25. 8. 2017 a potvrzením o akceptaci vzdání se práva z 27. 7. 2021. Žalobce i žalující společník v uvedených listinách prohlásili, že společnosti nevznikla před podpisem uvedeného prohlášení žádná škoda způsobená žalovaným, náhrady takové škody se vzdali a dohodou se zavázali nezahajovat žádná nová řízení o skutečnostech nastalých před podpisem dohody. Dohoda je oboustranná, tj. stejný závazek přijal i žalovaný ve vztahu k žalujícímu společníkovi. Valná hromada dne 25. 8. 2017 potvrdila hlasy obou společníků, že společnosti jednáním společníků nevznikla přede dnem jednání valné hromady žádná škoda, a schválil vzdání se práva na náhradu takové škody vůči oběma společníkům.

Z dokazování provedeného soudem prvního stupně se navíc podává, že na jaře 2017 došlo mezi

žalujícím společníkem a žalovaným k vážným rozporům, jež se projevily pokusem o odvolání žalovaného z funkce jednatele a naproti tomu odepřením přístupu k dokumentům společnosti žalujícímu společníkovi. Společníci se následně pokusili o vyřešení rozporů, k čemuž měly přispět i dohody o vzdání se práva a jmenování žalujícího společníka do funkce druhého jednatele.

Podle § 53 z. o. k., k právním jednáním obchodní korporace omezujícím odpovědnost člena jejích orgánů se nepřihlíží (odstavec 2). Vznikla-li porušením péče řádného hospodáře obchodní korporaci újma, může ji obchodní korporace vypořádat podle smlouvy uzavřené s povinnou osobou; pro účinnost smlouvy se vyžaduje souhlas nejvyššího orgánu obchodní korporace přijatý alespoň dvoutřetinovou většinou hlasů všech společníků (odstavec 3).

Podle § 2898 o. z. nepřihlíží se k ujednání, které předem vylučuje nebo omezuje povinnost k náhradě újmy způsobené člověku na jeho přirozených právech, anebo způsobené úmyslně nebo z hrubé nedbalosti; nepřihlíží se ani k ujednání, které předem vylučuje nebo omezuje právo slabší strany na náhradu jakékoli újmy. V těchto případech se práva na náhradu nelze ani platně vzdát.

Odvolací soud si je vědom skutečnosti, že k výkladu shora citovaných ustanovení byly publikovány rozdílné názory. I. Štenglová a B. Havel jsou názoru, že, smlouvou o vypořádání újmy se není zásadně možné náhrady újmy zcela vzdát (bez jakékoliv náhrady), a to i proto, že důsledek újmy může poškozovat nejen korporaci jako takovou a její společníky, ale také věřitele. Navíc § 2898 ObčZ zakazuje účinně se vzdát náhrady újmy pro případ hrubé nedbalosti škůdce, přičemž vzhledem k formulaci § 5, § 159 odst. 1 a § 2913 odst. 2 ObčZ lze předpokládat, že minimálně část případů porušení péče řádného hospodáře bude v režimu hrubé nedbalosti. Soudíme, že smlouva, kterou by se společnost vzdala náhrady újmy, bude zásadně neplatná, a to nezávisle na tom, zda byla schválena nejvyšším orgánem korporace (in Šuk a kol: Zákon o obchodních korporacích. Komentář. Praha: C. H. Beck 2020, k § 53).“ Zároveň uvádějí, že § 53 odst. 2 z. o. k. se vztahuje k jakémukoli omezujícímu jednání, ať už bylo učiněno předem, nebo později.

Naproti tomu J. Dědič a J. Lasák uvádějí, že úmyslem zákonodárce bylo, aby i nadále platil obecný zákaz ujednání omezujících nebo vylučujících ex ante odpovědnost člena orgánu za škodu nebo újmu. Naproti tomu podle nich nejsou zakázána právní jednání vylučující povinnost člena orgánu nahradit újmu ex post. Účelem § 53 odst. 2 z. o. k. je ochrana společnosti i jejích společníků před nekalým nebo lehkovážným jednáním; cílem je preventivní působení na členy volených orgánů, které je má vést k dodržování právních povinností pro hrozbou odpovědnosti, které se nemohou předem zbavit. Pokud však již újma vznikne, není podle jejich názoru nezbytné trvat na její náhradě za všech okolností. Ostatně odpovědnost za újmu lze pojistit a zákon společnosti neukládá povinnost újmu vymáhat. Dědič s Lasákem argumentují i převážným názorem literatury k výkladu § 2898 o. z., podle kterého je zakázáno jen vzdání se práva na náhradu škody předem. Z toho dovozují, že § 53 odst. 3 z. o. k. zakládá možnost společnosti dohodnout se s povinnou osobou na náhradě újmy; dohoda může mít formu dohody o narovnání, novaci, případně i vzdání se nároku. Proto také zákon požaduje schválení dohody kvalifikovanou většinou společníků na valné hromadě. Schválená smlouva nahrazuje původní nárok na náhradu újmy. Dědič s [příjmení] uvádějí i příklady situací, kdy bude namísto úplné vzdání se práva na náhradu újmy (nepatrná újma způsobená jinak vysoce výkonným manažerem). Je třeba zkoumat, zda dohoda není neplatná pro zjevný rozpor s dobrými mravy nebo zneužití práva. Věřitelé společnosti jsou chráněni také tím, že se mohou domáhat relativní neúčinnosti dohody vůči nim podle § 589 a násl. o. z., jestliže by taková dohoda měla za cíl zkrátit jejich uspokojení (viz [příjmení], Dědič a kol. Zákon o obchodních korporacích. Komentář. Praha: Wolters Kluwer 2021).

Odvolací soud se ztotožňuje s argumentací J. Dědiče a J. Lasáka popsanou shora, kterou považuje za propracovanou a logickou (a pro stručnost na ni v podrobnostech odkazuje). Tato argumentace vychází ze zásad, na kterých spočívá soukromé právo, zejména na

zásadě, že daný slib zavazuje a smlouvy mají být splněny (§ 3 odst. 2 písm. d/ o. z.) Odvolací soud tedy vychází z výkladu, podle kterého § 53 odst. 2 z. o. k. zakazuje vzdání se práva na náhradu škody předem, tj. před tím, než škoda společnosti vznikne, avšak nevylučuje takové vzdání se práva později za předpokladu, že k němu dojde dohodou schválenou kvalifikovanou většinou všech společníků.

V projednávané věci lze potom dohodu o soudních a jiných řízeních spojenou se vzájemným vzdáním se práva na náhradu škody mezi společníky a žalobcem z 25. 8. 2017 podle jejich obsahu (§ 555 odst. 1 o. z.) považovat za dohodu o vzdání se práva žalobce na náhradu škody (újmy), která žalobci vznikla jednáním společníků před uvedeným datem, a která byla schválena na valné hromadě všemi společníky žalobce. **Z projevů vůle společníků je přitom zřejmé, že dohoda byla přijata jak společností, tak společníky. Taková dohoda je obecně podle § 53 odst. 2 a 3 z. o. k. přípustná.**

Podle odvolacího soudu potom uvedená dohoda netrpí ani neurčitostí ve smyslu § 553 odst. 1 z. o. k., neboť je v ní jasně vymezeno, jakých práv se žalobce vzdává. **Paušální charakter dohody (žalobce se vzdal práv na náhradu obecně vymezených škod) však vyžaduje zvlášť přísné posouzení z hlediska toho, zda sporná dohoda není v rozporu s dobrými mravy nebo nepředstavuje zneužití práva. V projednávané věci však odvolací soud takový rozpor neshledává. Vychází především z toho, že společníci žalobce dospěli k uvedené dohodě jako ke způsobu řešení rozporů, které mezi nimi vznikly na jaře 2017, přičemž oba společníci se předtím účastnili na podnikání společnosti, žalovaný jako jednatel a žalující společník jako zaměstnanec, který však podle výpovědi svědků měl ve společnosti významné postavení. Z tohoto pohledu naplňuje sporná dohoda jeden z účelů soukromého práva, aby rozpory mezi subjekty byly řešeny především jejich dohodou.**

Odvolací soud přihlédl i ke skutečnosti, že žalující společník měl přístup k dokladům společnosti s výjimkou období od jara do léta 2017, kdy žalovaný tento přístup omezoval. Žalující společník tak rozhodně nebyl pouhým investorem postrádajícím přehled o aktivitách společnosti. **Žalobce navíc i nadále pokračoval ve svém podnikání a dohoda neměla vliv na schopnost žalobce dostát svým závazkům vůči věřitelům.**

Odvolací soud proto uzavírá, že právo žalobce na náhradu škody uplatněné žalobou zaniklo na dohodou z 25. 8. 2017. Za této situace je nadbytečné zabývat se otázkami, zda je nárok promlčen nebo zda škoda žalobci skutečně vznikla.

Odvolací soud proto rozsudek soudu prvního stupně, ve znění opravného usnesení, podle § 220 odst. 1 písm. a) změnil tak, že žalobu zamítl v plném rozsahu.

JUDr. Vladimír Janošek,
advokát

trvale spolupracující s

Plzeňská 3350/18
150 00 Praha 5 - Smíchov

Tel.: +420 731 773 563
e-mail: janosek@arws.cz

© EPRAVO.CZ - Sběrka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [AML - od zákona č. 253/2008 Sb. k AMLR: co konkrétně musí česká povinná osoba změnit do roku 2027](#)
- [Podmíněné propuštění ve světle zásady ústnosti a přímosti](#)
- [Byznys a paragrafy, díl 37.: Povinná forma jednání ve smlouvách](#)
- [Poučení z krizového vývoje v kauze bitcoiny](#)
- [EUDAMED: Jednotná databáze mění pravidla hry na trhu zdravotnických prostředků](#)
- [Nový zákon o veřejných dražbách, aukce a obálkové metody](#)
- [Pohled přes hranice - natáčení pornografických klipů jako důvod výpovědi z nájmu bytu](#)
- [Nařízení EU o umělé inteligenci a jeho dopady na využití jazykových modelů v advokátní praxi](#)
- [Revize zájezdové směrnice: co přináší, co hrozilo a co to znamená pro praxi](#)
- [Kupní smlouva o převodu nemovitosti bez uvedení výše kupní ceny](#)
- [Druhá „tlačítková novela“: povinné tlačítko pro odstoupení od smlouvy](#)